

คุณภาพการดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในชุมชน: บทเรียนรู้จากไทย

รัชณี สรรเสริญ Ph.D., วรรณรัตน์ ลาวัจ พย.ม., เบญจวรรณ ทิมสุวรรณ กศ.ด.
วัฒนา บันเทิงสุข กศ.ด., ปิ่นนเรศ กาศอุม ปร.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียน ผลการดำเนินงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างคือพื้นที่ต้นแบบจำนวน 145 แห่ง ซึ่งคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และเก็บข้อมูลจากบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรสาธารณสุข ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 2,875 คน ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

การจัดตั้งกองทุนฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากการรับทราบนโยบาย เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ การประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน มีทุนทางสังคมในการจัดการของชุมชน จึงมีการทำประชาคมในชุมชน การศึกษาดูงาน และการจัดตั้งคณะกรรมการ รวมถึงการจัดทำระเบียบในการดำเนินงาน บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

ผลจากการดำเนินงานกองทุนฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัว มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้นเช่น มีการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพชุมชนที่ชัดเจนขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพของชุมชนมากขึ้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีส่วนในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของกองทุนฯ และตื่นตัวเกี่ยวกับการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างไรก็ตามรูปแบบและวิธีการประเมินผลการดำเนินงาน ยังไม่มีเป็นรูปธรรมชัดเจน ตลอดจนพลังความเข้มแข็งของชุมชน ยังไม่มีระดับที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและสามารถพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานที่สำคัญคือ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทีมงาน มีความเข้าใจในระบบหลักประกันสุขภาพ (2) สัมพันธภาพที่ดีระหว่างทีมผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประชาชนในพื้นที่ (3) ภาวะผู้นำของนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยที่ทำให้งานสำเร็จล่าช้า/อุปสรรค คือ การขาดบุคลากรด้านสาธารณสุขประจำที่องค์การบริหารส่วนตำบล ความเข้าใจที่ยังไม่ชัดเจนของกรอบและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนฯ

คำสำคัญ: หลักประกันคุณภาพในชุมชน บทเรียนจากประเทศไทย